

مفهوم زینت از منظر قرآن کریم

مؤلف:

مهدی عارفی جو

نشر راشدین

Reshadin Publication

سرشناسه : عارفی‌جو، مهدی، ۱۳۷۱ -
 عنوان و نام : مفهوم زینت از منظر قرآن کریم/ مولف مهدی عارفی‌جو.
 پدیدآور :
 مشخصات نشر : تهران : راشدین، ۱۳۹۳.
 مشخصات : ۳۴۱ص.
 ظاهری :
 شابک : 978-600-7233-68-9
 وضعیت فهرست : فیا
 نویسی :
 یادداشت :
 موضوع : زیبایی‌شناسی به صورت زیرنویس.
 موضوع : زیبایی‌شناسی -- جنبه‌های قرآنی
 موضوع : زیبایی‌شناسی در قرآن
 موضوع : زیبایی‌شناسی -- جنبه‌های مذهبی -- اسلام
 موضوع : زیبایی‌شناسی -- جنبه‌های مذهبی -- اسلام
 رده یکنگ : BP ۱۰۴ ۱۳۹۳ ۱۲۹۷عز /
 رده یکنگ : ۱۵۹/۲۹۷
 شماره کتابخانه : ۳۴۵۸۵۰۰
 ملی :

■ انتشارات راشدین

عنوان کتاب: مفهوم زینت از منظر قرآن کریم
 مؤلفین: عارفی‌جو
 نظارت کیفی: راهب رفی
 نظارت فنی: محمد معین عارفی
 صفحه‌آرا و طراح جلد: افسانه حسن‌بیگ
 چاپ و صحافی: طرح امروز
 نوبت چاپ: اول-۱۳۹۳
 شمارگان: ۱۰۰۰
 شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۷۲۳۳-۶۸-۹
 قیمت: ۲۰۰۰۰۰ ریال
 نشانی: میدان انقلاب - کارگر شمالی - کوچه رستم - واحد ۷
 تلفن / نمابر: ۶۶۴۰۸۲۲۴ - ۶۶۴۹۲۶۹۴
 پایگاه اینترنتی: www.rashedin.com
 پست الکترونیک: Email: rashed1829@yahoo.Com

کلیه حقوق برای ناشر محفوظ است

فهرست مطالب

۱	پیشگفتار.....
۴	بیان مسأله:.....
۶	اهداف پژوهش.....
۶	پیشینه پژوهش.....
۹	پرسشها و فرضیه‌های پژوهش.....
۱۰	طرح بحث.....
۱۹	فصل اول: معناشناسی واژگان.....
۱۹	گفتار اول: بنای واژه «زینت».....
۱۹	مبحث اول: زینت در لغت.....
۲۲	مبحث دوم: زینت در اصطلاح مفسرین.....
۲۵	مبحث سوم: موضوع ساختارهای کاربرد واژه «زینت» در قرآن.....
۲۷	گفتار دوم: معنای واژگان «تزیینت».....
۲۷	مبحث اول: معنای واژه «جمال».....
۲۹	مبحث دوم: معنای واژه «خُسن».....
۳۰	مبحث سوم: معنای واژه «بهجت».....
۳۱	مبحث چهارم: معنای واژه «ریش».....
۳۲	مبحث پنجم: معنای واژه «تسویل».....
۳۳	مبحث ششم: معنای واژه «تبرج».....
۳۴	مبحث هفتم: معنای واژه «زخرف».....
۳۵	مبحث هشتم: معنای واژه «حلیة».....
۳۶	گفتار سوم: ارزیابی و نتایج دیدگاه‌ها.....
۴۳	فصل دوم: تبیین مفاهیم مرتبط با موضوع.....
۴۴	گفتار اول: تعریف زیبایی.....
۴۴	مبحث اول: بررسی تعریف پذیر زیبایی.....
۵۰	مبحث دوم: عینی یا ذهنی بودن مفهوم زیبایی.....
۵۲	مبحث سوم: مطلق یا نسبی بودن مفهوم زیبایی.....

مبحث چهارم: رابطه مفهومی زینت و زیبایی	۵۵
گفتار دوم: جمال الهی، والاترین زیبایی	۵۶
گفتار سوم: ارزش و جایگاه زینت و زیبایی	۶۰
مبحث اول: زینت و زیبایی در نظام آفرینش	۶۰
مبحث دوم: گرایش فطری زیباجویی انسان	۶۲
گفتار چهارم: رابطه زینت و زیبایی با مفاهیم مشابه	۶۶
مبحث اول: رابطه زیبایی جویی با پرستش	۶۷
مبحث دوم: زینت و زیبایی و کمال	۶۹
مبحث سوم: زینت و زیبایی و اخلاق نیک	۷۲
مبحث چهارم: رابطه زیبایی جویی با ارزش	۷۵
مبحث پنجم: زینت و زیبایی و حقیقت	۷۸
مبحث ششم: زینت و زیبایی و عباد و نشاط و لذت	۸۰
حاصل سخن:	۹۱
بخش دوم	۹۳
گونه شناسی زینت در قرآن	۹۳
فصل اول: زینت ممدوح	۹۵
گفتار اول: زینت ممدوح دنیوی	۹۵
مبحث اول: زینت دنیوی محسوس	۹۶
۱-۱- زینت آسمان توسط ستارگان	۹۸
۱-۱-۱- زیبایی ستارگان	۱۱۰
۱-۱-۱-۱- نور ستارگان	۱۱۱
۱-۱-۱-۲- موقعیت های ستارگان	۱۱۲
۱-۱-۱-۳- تسخیر ستارگان	۱۱۴
۲-۱- زینت زمین	۱۱۶
۱-۲-۱- گیاهان زیور زمین	۱۲۲
۳-۱- استخراج زینت از دریاها	۱۲۶
۲-۱- زیبایی ترکیب انسان	۱۳۱

۱۳۵	۲-۲- زینت مال و فرزند
۱۴۰	۲-۳- زینت لباس
۱۴۳	۲-۴- زینت مرکب
۱۴۸	مبحث دوم: زینت های دنیوی معقول
۱۷۲	گفتار دوم: زینت های اخروی ممدوح
۱۷۲	مبحث اول: زینت های محسوس اخروی
۱۷۸	۳- مرواریدهای پراکنده «زیبا رویان»
۱۸۳	۴- لباس ها و زیورآلات
۱۸۶	۵- درختان، نهرها و چشمه سارهای بهشتی
۱۹۲	مبحث دوم: زینت های معقول اخروی
۱۹۵	۲- مباحث با نیکو فرامند
۱۹۸	حاصل سخن
۲۰۱	فصل سوم: زینت سوم
۲۰۱	تسویل و تزئین سوء
۲۰۲	مبحث اول: مفهوم شناسی تسویل و تزئین سوء
۲۲۹	مبحث دوم: موارد تسویل نفس
۲۹۶	مبحث چهارم: تزئین سوء برای منافقین
۳۰۷	مبحث ششم: تزئین سوء برای فرعون
۳۱۲	حاصل سخن
۳۱۵	نتیجه
۳۲۱	کتابنامه
۳۳۹	Abstract

پیشگفتار

خداوند تبارک و تعالی مستجمع والاترین صفات و عالی ترین مقام ها است و بلکه خود صاحب و آفریننده این صفات می باشد، او که ابدی و لایزالی است صفاتش نیز چنین است. یکی از صفات الهی زیبایی و جمال است و از طرفی هر صفتی از حق به مخلوق تسری می یابد و هر موجودی جزئی از آن صفات را دارا می باشد و آن را به نمایش می گذارد. زیبایی نیز از این امر مستثنی نیست؛ به تعبیری دیگر زیبایی حق و کامل خداوند متعال است و از آنجا که هر مخلوق به ودیعه نهاده شده است.

از دگر سو یکی از صفات خداوندی زیبایی خواهی است که به طور قطع در موجودات نیز شعاعی از آن نمودار است و هر موجودی به حکم فطرت و غریزه خویش به دنبال زیبایی ها است و از آنجا که همه موجودات مخلوق خداوند تبارک و تعالی هستند «الله خالق کل شیء»^۱ و خداست که همه چیز را آفریده است و هر چه آفریده در نهایت زیبایی و آراستگی خلق کرده است: «الذی احسن کل شیء خلقه»^۲.

از همین رو این جهان سراسر زیبایی و زینت شده است و ابر این هر کدام از موجودات می توانند با اندکی پی جویی، زیبای خود را پیدا نموده و در آسایش و آرامش برسند و نیاز فطری خویش را ارضاء نمایند و بدین ترتیب این موجودات خود را در رفاه و وفق اهدافشان بسیار ساده و فرودین است و به همین جهت در قالبی محدود به نهایت شدت می رسند. در این میان، انسان، مسجود ملائکه و به عنوان اشرف مخلوقات و خلیفه خداوند بر روی زمین قرار دارد و از همه موجودات به خداوند نزدیک تر است که به همین دلیل نیز صفات

۱. الزمر/۶۲.

۲. السجده/۷.

الهی در او عالی تر از موجودات دیگر ظهور و بروز دارد. زیبایی و زیبایی خواهی نیز از همین سنخ می باشد که این نشان می دهد وی بیش از سایر موجودات نیاز به زیبایی دارد و به دنبال آن است لکن چون وجودش رو به کمال است و کمال خواه می باشد در تعالی هیچ صفتی سیری پذیری ندارد و هیچ نیازی در او نیست که به اغناء و رضایت برسد چه اینکه این جهان محدود بوده و نمی تواند پاسخگوی او باشد و این باعث می شود تا این موجود هیچ به سکون و آرامش کامل نگراید و بلکه همواره درصدد یافتن راهی برای ارضاء خواسته ها و نیازهای خویش است.

حال آنکه مگر یزید و فرود و خطرپذیر پاسخگویی به نیازها؛ بدون همراه برای این نابلد راه بسیار سخت و پرهیزنا است و حتی وی را به شکست و دره هلاکت می کشاند. از طرفی خداوند حکیم چون موجود را بی راهنما نگذاشته است بلکه از همان روز نخست برای آنان حجت و دلیلی انسانی قرار داده رسولانی که از سویی فرستاده خداوند هستند و از سویی دیگر از خود مردم و همچون آن باشند: «قُلْ إِنَّمَا أَنَا بَشَرٌ مِّثْلُكُمْ يُوحَىٰ إِلَيَّ أَنَّمَا إِلَهُكُمُ إِلَهُ وَاحِدٌ...»؛ «هُوَ الَّذِي بَعَثَ فِي الْأُمِّيِّينَ رَسُولًا مِنْهُمْ...»؛ «وَقَالُوا مَا لِهَذَا الرَّسُولِ يَأْكُلُ الطَّعَامَ وَيَمْشِي فِي الْأَسْوَاقِ...»^۱.

که هرکدام از این برگزیدگان، مردم را به سوی خداوند با حجت و یکرسان می خواندند: «... إِنَّمَا إِلَهُكُمُ إِلَهُ وَاحِدٌ...». گرچه هر یک روشی خاص داشته و بعضی را نیز از بعضی دیگر و کامل تر از آنان به این عمل همت گمارده اند که در این میان ختم المرسلین و اعظم النبیین محمد بن عبدالله صلی الله علیه وآله والسلام با کامل ترین ادیان یعنی دین اسلام برای مردمان

۱. الکهف/ ۱۱۰.

۲. الجمعه/ ۲.

۳. الفرقان/ ۷.

مبعوث گشته است و چون آخرین پیامبر و دین اسلام خاتم ادیان بوده است به همین جهت قرآن که برنامه دین او است تحریف ناپذیر و پایدار تا قیامت باقی خواهد ماند و ائمه طاهرين عليهم السلام که جانشینان بر حق آن پیامبر صلی الله علیه وآله و السلام می باشند به عنوان ثقل اصغر تبیین کننده ثقل اکبر و تکمیل کننده حلقه دین می باشند.

از ماییم و صفاتی که مبینان این کتاب درباره آن به کاربرده اند موارد متعددی به چشم می خورد که در نگاهی کلی آن را نور مطلق که غروب و افول بر آن راه ندارد، اساس و زیر بنای اسلام، صحنه ایمان، وای شفا بخشی که با بودن آن درد و غمی نیست، مایه عزت و سربلندی و حقیقتی است که بیروانش بی یار و یاور نمانده و خوار و مغلوب نخواهند گردید و واردان به حریمش در صورتی هستند که آسمانی است که از هم نمی گسلد و پناهگاه محکمی است که دست چپاول بدان نرسد. حدیث درستی است برای کسی که آن را نقل کند دلیل استواری است برای استدلال کنندگان و فیصل دهنده ای که دلایل آن حسن بنا بر است و پایگاه عدالت و دادگستری و قضاوت عادلانه ای است برای کسی که در میان مردم حکمت قضاوت نماید.

دریای علوم و سرچشمه های دانش و راهنمایی است برای دانش، ناصحی خیرخواه و راهنمایی صادق و وسیله هدایت و رستگاری است و راه مستقیمی است که رهروانش را گمراه نمی سازد و حاملانش را به سوی سعادت می برد و عاملانش را به مقام عالی می رساند. و گرچه وفادار به تاریخ است لکن تاریخ مند نیست و بالأخره قرآن کتاب انسان سازی و انسان شناسی است: «لقد أنزلنا الیکم کتابا فیه ذکرکم افلا تعقلون»^۱ به گونه ای که در برخی آیاتش مستقیماً انسان را خطاب می کند و در دیگر آیات به تبیین شاخصه ها و قصص عبرت

آموز می پردازد به گونه ای که راه را از بی راهه تمیز داده و انسان را هشدار می دهد و پرده غربت از راهنمایان و پرده تزویر از دروغ پردازان و راهزنان بر می افکند.

به همین جهت اگر انسان ها به ثقل اکبر و در کنار آن ثقل اصغر تمسک بجویند از هر خطری در امان خواهند بود و در سلامت مسیر کمال را طی می نمایند و در سرای پسین به آرزوی خویش نائل می گردند.

از همین رو در این نوشتار سعی بر این شده است تا با تبیین بخشی اندک از مفهوم و نوع نگاره قرآن به زینت و زیبایی و تقرب به آن، زمینه تمسک جستن از این کتاب آسمانی در این مساحت وسیع ره بن حق و عدالت میسر گردد و بتوان سبک زندگی مورد انتظار دین اسلام را در زمینه زینت ها و تجملات در نهاد خانواده و بالطبع اجتماع پیاده سازی نمود؛ باشد که مقبول صاحب و حاکم این کتاب، خداوند قاهر دانا قرار گیرد.

الهی تقبل هذا القليل من العبد الحقير المذنب اليك رب العالمين

بیان مسأله:

عنصر زینت و زیبایی یکی از مهم ترین مقاصد بی سرکه در آفرینش وجود دارد و خداوند، خود زیباترین است و هرچه از این زیبای مطلق آفریده شده نیز به سیره زیبایی متصف است که این امر باعث گردیده تا نظام آفرینش سراسر به منظور آفریدگان زیبا زینت داده شود؛ بنابراین تمام عالم دارای زینت است.

در این میان انسان به عنوان اشرف مخلوقات گرایش بسیاری به زینت و زیبایی دارد و به خالق خویش اقتدا کرده و همچون او دوستدار زیبایی و زینت است و می خواهد از این عنصر به شکل گسترده در زندگی استفاده نماید؛ اما شیطان به عنوان دشمن او هیچ گاه

سعادت و کمال انسان را نخواستہ است بلکه ہمارہ تاریخ با رفتارهایی سعی کردہ مانع مسیر تعالی او شود.

زینت و زیبایی و گرایش بہ آن ہا کہ می تواند مایہ تقرب بہ زیباترین زیباییان و خداوند تبارک و تعالی شود و از این طریق تعالی انسان را بہ ارمغان آورد نیز از تسدید راہ توسط شیطان بہ امان نبودہ است.

انسان سعی می نماید تا با استفادہ ابزاری از علاقہ انسان بہ زینت، بر اموری کہ متنافر با طبع انسانی است، غلبہ یابد و غین از زیبایی کشیدہ و آن را در نظر انسان زینت دہد تا وی مجذوب و مفتون آن شود و از راہ کمال باز ماند.

این مہم باعث گردید تا نمودن و ابتدای آفرینش انسان برای وی راہنمایی از جنس خوشان قرار دہد آنانی کہ التماس گشتہ اند و تمام مساعی خویش را در جهت تمیز دادن زینت ممدوح و حقیقی از زینت مذموم و غین مصروف نمودند کہ پیامبر اعظم صلی اللہ علیہ وآلہ والسلم بہ عنوان خاتم پیامبران با کامل ترین دین و عالی ترین کتاب مقدس و با ارائه سبک مطلوب اسلامی و انسانی از زندگی در این جهت نقش آفرینی کردند کہ ما نیز بر آنیم تا با تاکید بر قرآن بہ عنوان ثقل اکبر بہ تبیین این سبک از زندگی در حوزہ زینت و تجملات اشارتی داشتہ باشیم.

بہ همین جهت در این نوشتار سعی گشتہ تا با معناشناسی واژہ زینت و واژگان مایہ آن و نیز تبیین مفاہیم مرتبط با موضوع مذکور و گونه شناسی زینت بہ دو نوع ممدوح و مذموم بہ تبیین نگاہ قرآن در موضوع زینت و تجملات پرداختہ شود و بسا آفاق و انفسی، دنیوی و اخروی و محسوس و معقول دانستن این مفہوم نشان دادیم کہ این عنصر حوزہ بسیار موسعی داشتہ است.

در این میان قرآن با ارائه شاخص هایی از سبک مطلوب زندگی به داوری درباره هر سنخ از زینت ها می پردازد و مواردی را برای آن شامل می داند.

اهداف پژوهش

۱- رسیدن به مفهوم و نوع نگره قرآن به زینت .

۲- نگرش علمی و فارغ از داوری سیاسی به موضوع زینت و تجملات. چه اینکه در بنیای امروز بیش و پیش از آن که بدین موضوع، علمی نگریسته شود، نگاهی سیاسی بوده و حکومت ها و مناسبات قدرت، خود را در آسیب شناسی و تصمیم گیری در این زمینه دخیل دیده و به دنبال رسیدن به منافع و اهداف خود از طرح این مباحث هستند.

پیشینه پژوهش

زینت، زیبایی و تجملات بر مفاهیمی هستند که از گذشته تاکنون مورد توجه عامه مردم و نیز نخبگان جامعه بوده است و گرام از خواص جامعه به فراخور حوزه فعالیت خویش سعی نموده اند که به گونه ای در این موضوع ورود داشته باشند هر چند گاه سطحی و ناشیانه یا حتی غلط و نابخردانه.

از همین رو توسط نخبگان، به ویژه عالمان پس از مکاتبات اهل بیت عصمت علیهم صلوات الله پژوهش هایی در این زمینه صورت گرفته است که عموماً به شکل گرد آوری فرمایشات و نصایح ائمه علیهم صلوات الله بود از جمله علی بن مهزیار اهوازی که از یاران امام رضا علیه السلام و امام جواد علیه السلام بود، کتابی تالیف نمود با عنوان «تجملات و المروءة»^۱.

و نیز معاصر وی، حسین بن سعید اهوازی (م ۲۵۴ق) تمام فقه را در ابوابی دسته بندی نموده و مجموعه ای بنام ثلاثون تالیف کرده که یکی از کتاب های آن «المروءة» است.^۲

۱. النجاشی، ابوالعباس احمد بن محمد جلال نجاشی، چاپ اول، قم: انتشارات جامعه مدرسین، ۱۴۰۷ق، ص ۲۵۳.

۲. طوسی، ابی جعفر محمد بن حسن، الفهرست، چاپ اول، بی جا: انتشارات الفقاها، ۱۴۱۷ق، ص ۱۱۲.

همچنین معاصر ایشان، محمد بن عیسی بن عبیدیقطن (م ۲۵۴ق) کتابی به نام «التجمل و المروءة» تألیف نمود.^۱

احمد بن خالد برقی نیز دیگر عالمی است که در این زمینه دو کتاب نگاشت، یکی کتاب «الزّی» و دیگری «الزینة» بوده است.^۲

احمد بن محمد بن حسین قمی (م ۲۵۰ق) یکی دیگر از رهروان ائمه علیهم صلوات الله می باشد که در این باره کتاب «التجمل» و کتاب «الزینة» را تألیف نموده است.^۳

این روند علمی پس از سپری شدن دوران حضورائمه علیهم صلوات الله نیز ادامه پیدا کرد و محدثین و فقهای آن و اصول روایی جامانده از اصحاب ائمه علیهم صلوات الله را جمع آوری نموده و احکام و مسائل فقهی را از میان آن ها استنباط و استخراج می نموده که نخستین مجموعه فقهی و حدیثی که به دست ما رسیده مجموعه روایی محمد بن یعقوب کلینی (م ۳۲۴ق) به نام کافی است که اشارت به جلد ششم این مجموعه کتابی تحت عنوان «الذی والتجمل» با ۵۳۳ روایت آورده است و از این کتاب به بعد که عصر فقها و مجتهدین آغاز می شود کتب فقها بیشتر جنبه استنباطی و اجتهادی داشته و اگر آیه به مسائل مبتلا به توجه کرده اند لذا کمتر رساله مستقلی در این زمینه در زمان معاصر به رسم بنویسند.

بنابر این گرچه در میان عالمان مسلمان به بحث از زینت در قرآن و حدیث اهمیت ورزیده شده و در کتب تفسیری، اخلاقی، فقهی و حدیثی به آن بذل توجه شده و این امر به امروز پژوهش جامع و دقیقی نسبت به نگرش قرآن به زینت و مفهوم آن انجام نگرفت و به دست آمده به باره ای از مطالب مرتبط با این مهم پرداخته اند که به طور کلی و ناقص است که البته زحمات

۱. تهرانی، آقابزرگ، الذریعه الی تصانیف الشیعه، بیروت: انتشارات دارالاضواء، بی تا ج ۳۱، ص ۳۵۹.

۲. النجاشی، رجال نجاشی، ص ۷۶.

۳. همان، ص ۳۷۷.

آنان قابل ستایش و تقدیر است و از جمله پژوهش های جدید صورت گرفته، کتب «زینت و زیبایی در اسلام» نوشته اشرف منتظری و «زینت در قرآن» نوشته رخشنده توکلی و نیز بایان نامه هایی چون فلسفه زیبایی و هنر در اسلام نوشته مرضیه سلطانی و تزئین اعمال از منظر قرآن و سنت نوشته زهرا ناصری و مقالات «زینت در اندیشه دینی» نوشته حسین رحیمی و «آرایش و آراستگی از دیدگاه اسلام» نوشته احمد طاهری نیا است که ضمن ارج نهادن به محنت آنان لکن به علت ضعف یا اکتفا به بیشتر به زمینه روایی مبحث مذکور، قابل طرح در این پژوهش نبودند.

تعدادی از آثارها و کتاب ها نیز به طور گذرا و پراکنده اشاراتی به این موضوع داشته اند که از آن جمله می توان به کتاب ذکریه هاشمی اشاره کرد:

زیبایی و هنر از دیدگاه اسلام نوشته علامه محمد تقی جعفری که بحث از زیبایی و جمال را مطرح کرده است و نویسنده این کتاب را در سه قسمت ارائه داده؛ در بخش نخست فقط بحث از هنر است و در بخش دیگر بحث از زیبایی است و یک بخش را مختص کرده اند به بحثی که مشترک است بین هنر و زیبایی و بحث ایشان بیشتر فلسفی و به زیبایی شناسی مربوط است و ما در این نوشتار از آن بهره جستیم.

زن در آیینه جلال و جمال اثر علامه عبدالله جوادی آملی این اثر در قرآن و معارف قرآن اثر های علامه محمد تقی مصباح یزدی، مجموعه ای از آثار علامه محمد مرتضی مطهری که به صورت پراکنده در بسیاری از اثر های خویش بدین مهم اشاره نموده است.

قرآن و زیبایی شناسی، نوشته حسن خرقانی، اخلاق اقتصادی در مصرف از دیدگاه قرآن و حدیث اثر جواد ایروانی، اسراف از دیدگاه اسلام ولی الله رستگارجویباری، اسلام و الگوی مصرف علی اکبر کلانتری، آسیب شناسی شخصیت و محبوبیت زن نوشته محمد رضا کوهی و

بسیاری دیگر از کتب بالأخص مجموعه ای از تفاسیر مهم شیعه و اهل سنت که ما در این نوشتار از موارد مذکور بهره جسته ایم.

و البته همان گونه که اشاره شد در این کتب و امثال آن ها بحث های پراکنده وجود دارد و بنابراین پژوهشی که به صورت جامع به این موضوع پرداخته باشد ما دسترسی پیدا نکردیم لذا ضروری است که این موضوع به صورت مستقل مورد بررسی قرار گیرد.

پرسش ها و فرضیه های پژوهش

مهم ترین سؤالی که در این پژوهش درصدد پاسخگویی به آن ها هستیم، عبارتند از:

۱. مفهوم و مفهومیّت قرآن چیست؟

۲. زینت در قرآن به چه گونه تفهیم می شود؟

۳. زینت ممدوح چیست و به چه گونه مورد ثناء و تحسین قرار دارد؟

۴. زینت مذموم کدام است؟

در راستای پاسخگویی به سؤالات پژوهش، فرضیه های مورد نظر عبارتند از:

۱. زینت در قرآن به معنای هر آن چیز زیبایی است که ضمیمه چیز دیگری شود و آن را آراسته و زیبا نماید و این مفهوم متضاد زشتی می باشد.

۲. زینت از منظر قرآنی آن به دو گونه کلی ممدوح و مذموم تقسیم شده است که مورد نخست به عنوان زینت حقیقی و مورد دوم به عنوان تزینی دروغین است که گرچه به ظاهر زیباست ولی دراصل زشتی است.

۳. زینت ممدوح که زیبایی واقعی ای است که انسان بصیر از آن بهره می برد، دارای انواع آفاقی و انفسی و محسوس و معقول و دنیوی و اخروی است.

۴. زینت مذموم زیبایی دروغینی است که در ساحت تزینات و تسویلات شیطانی قابل

بررسی است.

طرح بحث

نوشتار حاضر پژوهشی در مورد «مفهوم شناسی زینت در قرآن» است. با رویکردی

تفسیری و به قصد پاسخگویی به شبهاتی که پیرامون نوع نگره اسلام به موضوع زینت و

زیبایی است و عمدتاً در این گونه نظرات، اسلام را دینی مخالف با هرگونه آراستگی و دنیا

واهی معرفی می کنند.

در این میان با توجه به این که قرآن یکی از دو منبع اصلی این دین و ثقل اکبر است،

تبیین نظر این کتاب مقدس در باره مقوله مذکور امری ضروری است که در این پژوهش سعی

گشته تا به مفهوم و نوع نگرش قرآن به زینت و زیبایی تقرب جسته شود.

بر همین اساس این نوشتار در بخش تدوین گردید که در بخش نخست به معنا شناسی

واژه زینت در میان اربابان لغت و تفاسیر و بحال کاربرد این لغت در قرآن و نیز برابر نهادها و

واژگان مشابه آن در قالب فصل اول پرداخته شده. در فصل دوم مفاهیم مرتبط با موضوع

بحث همچون تعریف زیبایی و رابطه مفهومی زینت و زیبایی، اعمال الهی، ارزش و جایگاه

زینت و زیبایی در نظام آفرینش و رابطه زینت و زیبایی با مظاهر مشابه شان اشاره شده است

و بدین ترتیب موارد مذکور بخش نخست این نوشتار را تشکیل می دهند.

در بخش دوم که با عنوان گونه شناسی زینت در قرآن می باشد سعی شد تا انتخاب این

عنوان به مهم ترین شبهه موجود در این زمینه یعنی تک قطبی یا دو قطبی بودن نگره قرآن به

زینت و زیبایی پاسخی مناسب داده شود که به همین جهت این بخش نیز به دو فصل تقسیم

گشت که در فصل نخست با عنوان زینت ممدوح، این گونه را در قرآن دارای دو سنخ آفاقی و

انفسی دانسته و در ساحت آفاقی آن مواردی چون زینت آسمان با ستارگان، زینت زمین، استخراج زینت از دریاها اشاره شد و در ساحت انفسی با دنیوی و اخروی دانستن آن به زینت هایی مانند زیبایی ترکیب انسان، زینت مال و فرزند، زینت مرکب و زینت لباس به عنوان موارد دنیوی محسوس و ایمان، صبرزیا، عفو زیبا و مفارقت زیبا به عنوان موارد معقول منخ دنیوی اشاره شده است.

زینت های اخروی نیز به دو گونه محسوس و معقول بوده که در مورد نخست، نعمت های بهشتی چون فرشته ها، البسه و زیورات و حضور زیبا رویان و... و در مورد دوم به رضایت و وجود دوستان و اقارب پرداخته ایم.

فصل دوم از این نوشتار به تبیین زینت های مذموم از منظر قرآن دارد که طی آن به تبیین مفهوم تسویل و تزئین و اشاره شده از تزئین سوء در قرآن همچون تزئین برای کفار و مشرکین، برای منافقین، برای کرم عباد و ثواب و نیز فرعون پرداخته شده است و در نهایت این پژوهش با نتیجه گیری به پایان رسیده است.